

УДК 373.5.091.12.011.3(043.5)

Наталя Куриш,

*кандидат педагогічних наук, в. о. директора
комунального закладу «Інститут післядипломної
педагогічної освіти Чернівецької області»,
<https://orcid.org/0000-0001-5864-8502>*

УПРАВЛІНСЬКІ МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ В УМОВАХ НОВИХ ВИКЛИКІВ

Виклики, які впродовж останніх трьох років переслідують наше суспільство, – COVID-19 та повномасштабне вторгнення росії – не стали перепоною для реформування системи освіти в Україні та створення сучасного конкурентоздатного закладу освіти, який забезпечить всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її задатків і нахилів, розумових і фізичних здібностей; підготовку кваліфікованих фахівців для всіх сфер суспільного життя.

Однозначно управління освітнім процесом у закладі освіти першочергово залежить від керівника, який гнучко реагує на нові виклики і швидко приймає рішення, що зможуть змінити заклад.

Ефективність діяльності освітнього закладу визначається ступенем її наближення до встановленої мети, який показує наскільки система може виконувати свої функції, тобто задовільняти замовників та споживачів освітніх послуг. Тому важливими є управлінські механізми, які підбирає керівник закладу щодо зміни методологічних підходів, змісту та технологій навчання здобувачів освіти відповідно до сучасних потреб.

Щодо трактування поняття «управлінські механізми» на сьогодні не існує єдиного бачення. Аналіз проведених досліджень дає можливість розглядати їх як чіткі та послідовні дії, етапи, кроки, які спрямовані на вирішення поставлених завдань та забезпечують керування освітнім процесом на сучасному етапі з урахуванням законодавчих змін [1].

Враховуючи нові виклики суспільства, ми розглядаємо такі

основні управлінські механізми прийняття рішень, що дають можливість забезпечити конкурентоспроможність закладів освіти в умовах нових викликів:

- створення сучасного безпечного освітнього середовища;
- розширення автономних прав закладу освіти;
- проєктування професійного розвитку педагогів.

Актуальність управлінського механізму «створення сучасного безпечного освітнього середовища» визначається створенням абсолютно нового освітнього середовища для дітей, навчальної інфраструктури, що включає чотири обов'язкові компоненти: енергоефективність, безбар'єрність, безпеку й дизайн, який мотивує.

Згідно з Концепцією «Нова українська школа» у всіх закладах загальної середньої освіти оновлено освітнє середовище початкових класів, розроблено дизайн закладів, який мотивує до навчання, але наразі, в умовах військової агресії, більше уваги сконцентровано на створенні безпечових умов у закладах освіти, зокрема створенні укриттів, класів безпеки, облаштуванні тривожних кнопок та ін.

Створюючи умови для очного/змішаного навчання, у закладах освіти облаштовують «Захисні споруди», відновлюючи та відбудовуючи їх. Окрім того, спільно з ДСНС та органами місцевого самоврядування створюють в закладах освіти класи безпеки, які дають можливість навчати школярів основам безпечного середовища, зокрема знанням з правил пожежної безпеки, правил мінної безпеки, правил цивільного захисту в цілому, засвоєння алгоритму дій у разі виникнення надзвичайних ситуацій різного характеру. Функціонування таких класів є важливим ресурсом у виховному й освітньому процесі. Окрім того, у межах сучасного освітнього середовища важливим є забезпечення інклюзивного, безбар'єрного освітнього простору та надання освітніх послуг усім здобувачам освіти за принципом «Рівний – рівному». Чимало років безбар'єрність асоціювалася у багатьох людей лише з подоланням фізичних перешкод. Насправді ж це поняття ширше і стосується, без перебільшення, кожного.

Завдяки ініціативі першої леді України Олени Зеленської прийняття Національної стратегії зі створення безбар'єрного

простору в Україні об'єднало представників органів влади, експертного середовища та громадянського суспільства. Цей стратегічний документ визначив нові стандарти доступності та інклюзії, імплементувавши їх у державну політику.

Управлінський механізм «розширення автономних прав закладу освіти» передбачає впровадження фінансової, академічної, кадрової та організаційної автономії закладу освіти відповідно до статей 6, 23, 25 Закону України «Про освіту», що обумовлює появу принципово нових стратегій управління, необхідність вирішувати нові задачі, опановувати нові технології управління освітньою організацією [2].

Ефективність автономії закладу освіти реалізується у ході прийняття менеджерських рішень за кожним видом автономії:

- організаційна автономія – розроблення стратегії розвитку закладу освіти, формування освітньої траєкторії всіх здобувачів освіти з урахуванням їхніх можливостей та запитів (важливо для дітей з особливими освітніми потребами), а також організація освітнього процесу з урахуванням освітніх втрат, спричинених сучасними викликами.
- академічна автономія: формування освітньої програми, вибір навчальних програм, підручників, посібників, вибір форм і методів організації освітнього процесу, визначення форм організації навчання.
- кадрова автономія: прийняття ефективних управлінських рішень щодо формування команди однодумців, забезпечення мотивації їх до змін, створення шкільних команд супроводу педагогів, що забезпечують упровадження Державного стандарту базової середньої освіти.
- фінансова автономія: використання бюджетних коштів, що передбачає самостійне здійснення витрат у межах затверджених кошторисами обсягів, самостійне ухвалення рішень про використання перехідних залишків освітньої субвенції, можливість залучення додаткових коштів, самостійна закупівля товарів, робіт і послуг та інше.

Конкурентоспроможність закладу визначається якістю освітніх послуг, що забезпечують педагоги як на уроках, так і в

позаурочний час.

Сучасний педагог – це фахівець, який постійно працює над власним удосконаленням, над своїми професійними й особистісними якостями: уміє управляти собою, готовий до саморозвитку, володіє навичками вирішення проблем та не боїться ризикувати, уміє навчати, виховувати та розвивати здібності та вміння дітей.

Орієнтиром проектування професійного розвитку педагогів є Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)». Також, визначаючи змістові складники індивідуальної траєкторії професійного розвитку адміністрації закладу загальної середньої освіти, необхідно враховувати Професійний стандарт керівника (директора) закладу загальної середньої освіти, що затверджено наказом Міністерства економіки України від 17.09.2021 № 568-21 [3].

Нові виклики у суспільстві вимагають від керівників закладів загальної середньої освіти приймати ефективні рішення та модернізувати управлінські механізми, що дає можливість забезпечити конкурентоспроможність установи та надавати якісні освітні послуги.

Список використаних джерел

1. Куриш Н. Актуальні управлінські механізми реалізації ідей концепції «Нова українська школа». Освіта. Інноватика. Практика, 2023. Том 11, № 7. С. 52-57.
2. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII: станом на 22 липня 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення 22.07.2023).
3. Професійний стандарт керівника (директора) закладу загальної середньої освіти, наказ МОНУ від 17.09.2021 № 568-21. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/2021/09/22/Nakaz-568-zatverdzh.standartu.keriv.22.09.pdf> (дата звернення 15.07.2023).